

Gerdjan Hofste: 'De koelkast is de enige goede plek om biest hygiënisch te bewaren'

Verbeterslag in biestmanagement

Het standaardadvies voor de biestgift is bekend: zo snel mogelijk een ruime portie. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Diergeneeskundestudent Gerdjan Hofste ontwikkelde daarom een praktische handleiding voor beter biestmanagement.

tekst **Florus Pellikaan** kader **Annelies Debergh**

Een snelle en ruime biestverstrekking blijkt in de praktijk lang niet altijd goed te lukken. 'De meeste veehouders zien het belang van een goede biestverstrekking wel in, maar dikwijls ontbreekt een duidelijke structuur en ontbreken de juiste materialen. Hierdoor wordt de biestverstrekking als een zware belasting gezien', stelt diergeneeskunde-

student Gerdjan Hofste. 'Gebruik je bijvoorbeeld een onhandige speenfles die ook nog eens moeilijk schoon te maken is, dan kun je ertegenop zien om die te gebruiken. Met als resultaat dat niet ieder kalf tijdig de gewenste hoeveelheid biest krijgt.'

Deze praktijkervaring was voor de adviseurs van Vetvice aanleiding om de af-

studerende Gerdjan Hofste opdracht te geven om een praktische handleiding voor biestverstrekking te schrijven. Hofste werkte hiervoor samen met de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk (ULP) in het Nederlandse Harmelen en bezocht een kleine twintig veehouders.

Colostrummeter op elk bedrijf

Gerdjan Hofste hanteert als minimale biestgift de vuistregel van ten minste twee liter binnen twee uur en in totaal minimaal vier liter binnen zes uur. 'Snelheid is hierbij erg belangrijk. De hoeveelheid afweerstoffen in de biest van de koe begint direct na afkalven te dalen. Twaalf uur na de geboorte is die al met veertig procent afgenomen. Aan de andere kant neemt ook de doorlaatbaarheid van de darmen van het kalf voor afweerstoffen af. Zes uur na de geboorte is die al met meer dan zestig procent verminderd', stelt Hofste.

Om ervoor te zorgen dat de biest in de lebmaag en niet in de pens terecht komt, is het belangrijk om biest van rond de veertig graden aan te bieden. 'De veehouder moet opletten dat de biest zo min mogelijk afkoelt. Dat is beter dan opnieuw opwarmen.'

Hofste breekt daarmee niet alleen een lans voor het controleren van de temperatuur van de biest, maar hij pleit ook

Iris Kolkman: 'Monitoren van goede biestverstreking door bloedtest op antistoffen'

'Nog veel veehouders zien onvoldoende het belang in van een goede biestverstreking.' Iris Kolkman van A7 Noord Dierenartsen deed aan de Universiteit Gent onderzoek naar biestverstreking bij vleesveehouderijen. 'Veehouders beseffen nog te weinig dat in de biest antistoffen zitten die het kalf verder dan de eerste maand beschermen tegen ziekte. Dat biest noodzakelijk is, dat zit er wel goed in. Maar het effect van een goede biestverstreking is nog onvoldoende bekend.'

In haar onderzoek enquêteerde Kolkman vleesveehouders op negentien bedrijven. 'Twee of drie daarvan hadden al ooit van een colostrummeter gehoord. Dat is vrij weinig.' Ook kwam naar voren dat slechts zestig procent van de kalveren goed scoort op antistoffen. 'De kwaliteit van de biest is dus niet altijd ideaal en er hapert af en toe wel iets in de hoe-

veelheid biest en het moment van verstrekken.'

Volgens Kolkman is het raadzaam de koe aan het eind van de dracht goed te voeren met een voldoende eiwitrijk rantsoen aangevuld met de nodige mineralen. 'Vaccinatie van hoogdrachtige dieren om de antistoffen specifiek voor diarreekiemen te verhogen kan een aanrader zijn.' Door af en toe antistoffen in het bloed van kalveren te meten, kunnen veehouders controleren of de biestverstreking goed loopt. 'Zeker in geval van problemen met kalversterfte, onvoldoende goed drinken, griep of diarree kan het monitoren van de antistoffen in het bloed nuttig zijn.'

voor het controleren van de hoeveelheid afweerstoffen. 'Elke veehouder zou hiervoor een colostrummeter moeten hebben. Heeft een koe te weinig afweerstoffen in de biest, dan kun je direct beslissen om biest te ontdooien. Hebben koeien structureel te weinig afweerstoffen, dan is vaccineren een goede optie.'

Natuurlijke melkafgifte

De uitgebreide praktische handleiding bevat geen voorkeur voor het verstrekken van biest via een fles of een speenemmer. Belangrijker vindt Gerdjan Hofste de hygiëne. 'Tijdens mijn bedrijfsbezoeken bleek het met de hygiëne het vaakst fout te gaan. Speenemmers worden tussen kalveren uitgewisseld en er worden flessen gebruikt die nauwelijks schoon te maken zijn.' Hofste adviseert bijvoorbeeld om eenlingboxen en speenemmers te nummeren, zodat ieder kalf zijn eigen emmer heeft. Ook is het van belang om na iedere voerbeurt de emmers met heet water schoon te maken. 'In een speenemmer blijft altijd een laagje melk staan waarin bacteriën weelderig groeien.'

Bij biestverstreking via een speenfles gaat de voorkeur uit naar een fles met luchttoelaat, zodat de fles niet vacuüm wordt gezogen. 'Het bevordert de opnamehoeveelheid als het kalf kan doordrinken en als de biest constant beschik-

baar komt zoals bij de natuurlijke melkafgifte van een koe. Ik zie in de praktijk ook colaflessen met een tepelvoering erop, maar de kans dat de melk dan in de pens of in de longen terechtkomt, is te groot.'

Spenen dienen één keer per half jaar te worden vervangen om te voorkomen dat zich in de poreuze speen bacteriën gaan nestelen. Hofste adviseert veehouders dit op de kalender te zetten.

Zowel flessen en speenemmers als sondes moeten op de kop worden weggehangen, zodat ze hygiënisch kunnen opdrogen. In niet goed opgedroogde materialen groeien bacteriën door.

Het gebruik van een sonde adviseert Hofste als het kalf anders te weinig biest opneemt doordat het bijvoorbeeld slecht drinkt. 'Maar maatschappelijk gezien en voor het kalf is het beter om de biest via een speen te verstrekken. De benutting van de afweerstoffen is beter als het kalf zelf drinkt. Daarom is het advies ook om met sondevoeding grotere hoeveelheden te geven dan met een speen, tot vier liter direct na de geboorte.'

Ontdooien op 60 graden

Of de sonde goed geplaatst is, kan gemakkelijk gecontroleerd worden. 'Wanneer in de hals de sonde te voelen is, zit deze altijd goed', verzekert Hofste. Door

eerst de zuigreflex op te wekken, slikt het kalf de sonde ook gemakkelijker in. Naast hygiëne noemt Hofste het bewaren van de biest als punt dat in de praktijk vaak fout gaat. 'De koelkast is de enige goede plek om biest hygiënisch een aantal dagen te bewaren. Buiten de koelkast is de bacteriegroei te groot. Door de biest in kleine porties te verdelven, koelt die ook snel af.'

Biest kan maximaal een jaar bewaard worden in de diepvries. 'De kwaliteit van biest neemt in de diepvries langzaam af. Na een jaar kunnen er ook andere ziektekiemen op een bedrijf spelen waar de ingevroren biest nog geen afweerstoffen tegen bevat.'

De handleiding adviseert om biest bij voorkeur in te vriezen in bakjes of zakjes met een groot contactoppervlak, zodat ontdooien snel verloopt. 'Maar het ontdooien mag niet met water dat warmer is dan zestig graden, omdat dat de afweerstoffen schaadt.'

Hofste raadt veehouders aan om het biestmanagement bij voorkeur eens kritisch met de dierenarts te bespreken en te controleren. |

➔ De praktische handleiding 'Eerste biestvoorziening' is voor iedereen beschikbaar via www.vetvice.nl